

برآورد پارامترهای توزیع نرمال بر اساس مشاهدات رکوردهای

جعفر احمدی^۱ مهدی دوست پرست^۲

چکیده

فرض کنید X_1, X_2, \dots, X_n یک دنباله از متغیرهای تصادفی مستقل و همتوزیع با تابع توزیع F باشند. $R = \text{رایک رکورد بالا} (\text{پایین})$ گونیم هرگاه از تمام مشاهدات قبل از خود بزرگتر (کوچکتر) باشد. در این مقاله، فرض شده است که F متعلق به یک خانواده مکانی - مقیاسی است. بر اساس مشاهدات رکوردهایی برآورد گرهایی برای پارامترهای این خانواده به دست می‌آوریم. برای به دست آوردن برآورد گرهای درستنمایی ماکسیمم، نیاز به حل دستگاه معادلات غیرخطی داریم. در اینجا حالت خاص نرمال بودن توزیع جامعه را در نظر می‌گیریم و با استفاده از روش‌های آنالیز عددی، برآورد گرهای درستنمایی ماکسیمم را برای پارامترهای توزیع نرمال محاسبه می‌کنیم. همچنین با استفاده از معیار کمترین توانهای دوم خطأ، بهترین برآورد گرهای خطی ناریب را بر اساس مشاهدات رکوردهای توزیع نرمال به دست می‌آوریم.

کلمات کلیدی: روش نیوتون-رافسن، دستگاه معادلات غیرخطی، رکورد بالا (پایین)، خانواده توزیعهای مکانی-مقیاسی برآورد گر درستنمایی ماکسیمم، بهترین برآورد گر خطی ناریب.

رکوردها را تکمیل کردند. بعدها، نظرات جالبی برای نسبت دادن مقادیر رکورد با فرایندهای فرین معین معرفی شد. گلیک^۱[۱] با استفاده از عنوان فریننده "شکستن رکوردها و شکستن مرزها" تحقیقات پیست و پنج ساله اول را جمع‌آوری کرد. در سالهای اخیر استنباط آماری بر اساس رکوردها نیز مورد توجه قرار گرفته است که می‌توان به کارلین و گلفند^۲[۸]، فیورورگری و هال^۳[۱۰]، گاتی و پادجت^۴[۱۲]، احمدی [۱] و احمدی و ارقامي [۱۶] مراجعه کرد. احمدی و ارقامي [۱] با ارائه نظریه اطلاع فیشر بر اساس رکوردها، نشان دادند که در بعضی موارد، رکوردها بسیار مناسب‌تر از مشاهدات عمل می‌کنند. در بخش ۲ این مقاله، تعاریف و نمادهای پایه‌ای را ارائه می‌دهیم.

۱. مقدمه
نظریه رکوردها شاخه‌ای نسبتاً جدید می‌باشد و در چند دهه اخیر رشد اصلی خود را کرده است. این نظریه، علاوه بر ویژگیهای مهم تئوری دارای کاربردهای خاص عملی است. تغییرات جوی، بعضی از مسائل گرافیک، پیشامدهای طبیعی مانند باد و مسائل مربوط به تعیین مقاومت مصالح و محاسبه احتمال کارافت و ... از جمله کاربردهای مهم آن می‌باشد.

تحقیق بر اساس رکوردها تا کنون مورد توجه محققین بسیاری واقع شده است. شاید بتوان گفت چندلر^۵ به طور برجسته‌ای مطالعه مقادیر رکورد را شروع کرد و رزنیک^۶[۱۳] و شروک^۷[۱۴]، نظریه مجانی

Glick^۱
Carlin and Gelfand^۲
Feuerverger and Hall^۳
Gultu and Padgett^۴

^۱ دانشکده علوم ریاضی، دانشگاه فردوسی مشهد
^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد
^۳ Chandler^۵
^۴ Resnick^۶
^۵ Shorrock^۷

$$L(\mu, \sigma; u_1, \dots, u_n) = \frac{1}{\sigma^n} \prod_{i=1}^{n-1} \left\{ \frac{f(u_i^*)}{1 - F(u_i^*)} \right\} f(u_n^*) \quad (5)$$

اثبات موارد ۱-۴ را می‌توان در آرنولد و بقیه^۱ [۵] یا احمدی [۱] دید.

می‌دانیم یکی از روش‌های به دست آوردن برآوردهای درستنمایی، استفاده از تکنیک مشتق‌گیری از لگاریتم تابع درستنمایی می‌باشد. لذا از رابطه ۵ داریم:

$$\log(L) = -n \log(\sigma) - \quad (6)$$

$$\sum_{i=1}^{n-1} \log(1 - F(u_i^*)) + \sum_{i=1}^n \log(f(u_i^*))$$

با مشتقگیری از رابطه ۶ نسبت به μ و σ به ترتیب داریم:

$$\frac{\partial}{\partial \mu} \log(L) = \sum_{i=1}^{n-1} \frac{f(u_i^*)}{1 - F(u_i^*)} + \sum_{i=1}^n \frac{f'(u_i^*)}{f(u_i^*)} \quad (7)$$

و

$$\frac{\partial}{\partial \sigma} \log(L) = n + \sum_{i=1}^{n-1} \frac{u_i^* f(u_i^*)}{1 - F(u_i^*)} + \sum_{i=1}^n \frac{u_i^* f'(u_i^*)}{f(u_i^*)} \quad (8)$$

در معادلات ۷ و ۸، $f'(x)$ مشتق $f(x)$ است. برای به دست آوردن برآوردهای درستنمایی ماکسیمم باید دستگاه معادله زیر را حل کنیم:

$$\frac{\partial}{\partial \mu} \log(L) = 0$$

$$\frac{\partial}{\partial \sigma} \log(L) = 0$$

از آنجا که توجه ما معطوف به توزیع نرمال است، معادلات ۷ و ۸ را بفرasas رکوردهای استخراج شده از توزیع نرمال استاندارد بازنویسی می‌کنیم. تابع چگالی و تابع توزیع نرمال استاندارد را به ترتیب با $\varphi(x)$ و $\Phi(x)$ نشان می‌دهیم که

$$\varphi(x) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \exp\left\{-\frac{1}{2}x^2\right\}$$

و

$$\Phi(x) = \int_{-\infty}^x \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \exp\left\{-\frac{1}{2}t^2\right\} dt$$

از طرفی برای توزیع نرمال داریم:

$$\frac{\partial \varphi(x)}{\partial x} = \frac{-x}{\sqrt{2\pi}} \exp\left\{-\frac{1}{2}x^2\right\} = -x\varphi(x) \quad (9)$$

مثال - فرض کنید دنبالهای از مشاهدات با $n=10$ با مقادیر زیر داشته باشیم:

$$20, 22, 18, 25, 30, 32, 40, 12, 10, 11$$

در این صورت طبق تعریف ۲-۲، رکوردهای بالا عبارت اند از:

$$U_1 = 20, U_2 = 22, U_3 = 25, U_4 = 30, U_5 = 32, U_6 = 40,$$

و زمان رخدادن رکوردهای بالا عبارت اند از:

$$T_1 = 1, T_2 = 2, T_3 = 4, T_4 = 5, T_5 = 7$$

لازم به ذکر است که دنباله رکوردهای پایین نمونه بالا عبارتد از:

$$20, 18, 12, 10.$$

۳. برآوردهای پارامتری

در این بخش، با استفاده از مشاهدات رکوردهای پارامتری جامعه را تخمین می‌زنیم. در زیر بخش ۳-۱، یک خانواده مقیاسی-مکانی را در نظر می‌گیریم و با حل دستگاه معادلات غیرخطی، برآوردهای درستنمایی ماکسیمم برای پارامترها را به دست می‌آوریم. در این مقاله، با درنظر گرفتن توزیع نرمال و با استفاده از روش‌های عددی و شبیه سازی کامپیوتری، برآوردهای درستنمایی ماکسیمم برای میانگین و واریانس توزیع نرمال، بر اساس داده‌های رکوردهای به دست می‌آید. همچنین در زیر بخش ۳-۲، با استفاده از روش لوید که در آرنولد و بقیه آمده است [۵]، بهترین برآوردهای خطی نااریب برای پارامترهای توزیع نرمال محاسبه می‌شود.

۳-۱. برآوردهای درستنمایی ماکسیمم

در این زیر بخش، برآوردهای درستنمایی ماکسیمم μ و σ را در حالت کلی برای هر خانواده مکانی-مقیاسی به دست آورده و نتیجه را برای حالت خاصی که توزیع جامعه نرمال باشد، به کار می‌بریم.

اگر توزیع جامعه از خانواده مکانی-مقیاسی به ترتیب با پارامترهای μ و σ باشد، آنگاه طبق رابطه ۲، تابع درستنمایی بر اساس نخستین n رکوردهای بالا عبارت است از:

$$\begin{aligned}\frac{\partial f_1}{\partial \sigma} &= \sum_{i=1}^{n-1} \frac{\varphi(u_i^*)}{1 - \Phi(u_i^*)} + \\ &\quad \sum_{i=1}^{n-1} u_i^* \frac{\varphi(u_i^*)}{1 - \Phi(u_i^*)} - \sum_{i=1}^{n-1} u_i^* \left\{ \frac{\varphi(u_i^*)}{1 - \Phi(u_i^*)} \right\}, \\ \frac{\partial f_r}{\partial \sigma} &= 2n\sigma + \sum_{i=1}^{n-1} u_i (1 + u_i^*) \frac{\varphi(u_i^*)}{1 - \Phi(u_i^*)} \\ &\quad - \sum_{i=1}^{n-1} u_i u_i^* \left\{ \frac{\varphi(u_i^*)}{1 - \Phi(u_i^*)} \right\},\end{aligned}$$

مرحله ۳- دستگاه معادلات خطی

$$J(x^{(k)})y^{(k)} = -F(x^{(k)})$$

رانسبت به $x^{(k)}$ حل می کنیم.

مرحله ۴- قرار می دهیم:

$$x^{(k+1)} = x^{(k)} + y^{(k)}$$

مرحله ۵- اگر $x^{(k+1)}$ بقدر کافی دقیق نباشد، یعنی

$$\|x^{(k+1)} - x^{(k)}\|_\infty \geq \varepsilon$$

که ۶ اختیاری است، یک واحد به k افزوده و به مرحله ۲ می رویم.

مرحله ۶- روند تمام است.

۳- بهترین برآوردگر خطی نازاری

در این بخش، بهترین برآوردگر خطی برای μ و σ با معیار کمترین توانهای دوم بر اساس رکوردهای بالا حاصل از توزیع $(N(0, 1))$ را به دست می آوریم.

اگر $f_n(x)$ تابع چگالی احتمال U باشد، در این صورت از رابطه ۴ داریم:

$$-\infty < x < \infty, n = 1, 2, \dots$$

$$f_n(x) = \frac{1}{(n-1)!} [\log\{1 - \Phi(x)\}]^{n-1} \phi(x)$$

و اگر $f_{m,n}(x, y)$ تابع چگالی احتمال تواأم U و U' باشد، در این صورت از رابطه ۳ داریم:

و با جایگذاری در معادله های ۷ و ۸ داریم:

$$\sigma \sum_{i=1}^{n-1} \frac{\varphi(u_i^*)}{1 - \Phi(u_i^*)} - \sum_{i=1}^n u_i + n\mu = 0 \quad (10)$$

$$n\sigma + \sigma \sum_{i=1}^{n-1} \frac{u_i \varphi(u_i^*)}{1 - \Phi(u_i^*)} - \sum_{i=1}^n u_i + \mu \sum_{i=1}^n u_i = 0 \quad (11)$$

اکنون با استفاده از الگوریتم نیوتون- رافسن دستگاه معادلات ۱۰ و ۱۱ را حل می کنیم. برای این منظور قرار دهد:

$$f_1(\mu, \sigma) = \sigma \sum_{i=1}^{n-1} \frac{\varphi(u_i^*)}{1 - \Phi(u_i^*)} - \sum_{i=1}^n u_i + n\mu$$

$$f_r(\mu, \sigma) =$$

$$n\sigma + \sigma \sum_{i=1}^{n-1} \frac{u_i \varphi(u_i^*)}{1 - \Phi(u_i^*)} - \sum_{i=1}^n u_i + \mu \sum_{i=1}^n u_i$$

$$F(\mu, \sigma) = (f_1(\mu, \sigma), f_r(\mu, \sigma))$$

$$x^{(k)} = (\mu^{(k)}, \sigma^{(k)})$$

که $\mu^{(k)}$ مقدار μ و $\sigma^{(k)}$ مقدار σ در مرحله k ام الگوریتم است.

برای حل دستگاه $F(\mu, \sigma) = 0$ ، بعد از انتخاب یک تقریب اولیه $x^{(0)}$ ، مراحل زیر را اجرا می کنیم:

مراحله ۱- را برابر صفر قرار می دهیم،

مراحله ۲- $F(x^{(k)})$ و ماتریس J یعنی

$$J = \begin{pmatrix} \frac{\partial f_1}{\partial \mu} & \frac{\partial f_1}{\partial \sigma} \\ \frac{\partial f_r}{\partial \mu} & \frac{\partial f_r}{\partial \sigma} \end{pmatrix}$$

را محاسبه می کنیم که در آن

$$\frac{\partial f_1}{\partial \mu} = \sum_{i=1}^{n-1} u_i^* \frac{\varphi(u_i^*)}{1 - \Phi(u_i^*)} - \sum_{i=1}^{n-1} \left\{ \frac{\varphi(u_i^*)}{1 - \Phi(u_i^*)} \right\} + n$$

$$\frac{\partial f_r}{\partial \mu} =$$

$$\sum_{i=1}^{n-1} u_i u_i^* \frac{\varphi(u_i^*)}{1 - \Phi(u_i^*)} - \sum_{i=1}^{n-1} u_i \left\{ \frac{\varphi(u_i^*)}{1 - \Phi(u_i^*)} \right\} + \sum_{i=1}^n u_i$$

حال از رابطه ۹ $-\infty < x < y < \infty, m = 1, 2, \dots, m < n; \quad (13)$

$$\phi(x) = \int_x^{\infty} \phi'(y) dy = \int_x^{\infty} y \phi(y) dy \quad (17) \quad f_{m,n}(x, y) = \frac{1}{(m-1)!(n-m-1)!} \times$$

لذا

$$\alpha_n^{(r)} = 1 + \frac{1}{(n-1)!} \times$$

$$\int_{-\infty}^{\infty} \int_x^{\infty} xy [-\log\{\Phi(x)\}]^{n-1} \frac{\phi(x)}{1-\Phi(x)} \phi(y) dy dx$$

$$= 1 + \alpha_{n-1, n}$$

نتیجه ۱- برای $n \geq 2$ داریم:

$$\beta_{n-1, n} = \beta_{n, n} + \alpha_n (\alpha_n - \alpha_{n-1}) - 1 \quad (18)$$

زیرا

$$\beta_{n-1, n} = Cov(U_{n-1}, U_n)$$

$$= E(U_{n-1}U_n) - E(U_{n-1})E(U_n)$$

$$= \alpha_{n-1, n} - \alpha_{n-1}\alpha_n = (\alpha_n^{(r)} - 1) - \alpha_{n-1}\alpha_n$$

$$= \alpha_n^{(r)} - \alpha_{n-1}\alpha_n - 1$$

$$= \alpha_n^{(r)} - (\alpha_n)^r + (\alpha_n)^r - \alpha_{n-1}\alpha_{n-1} - 1$$

$$= \beta_{n, n} + \alpha_n (\alpha_n - \alpha_{n-1}) - 1$$

در جدولهای ۱ و ۲ به ترتیب مقادیر α_n و $\beta_{m, n}$ را تابا و $m \leq n \leq 10$ تعیین کردہایم.

حال فرض کنید U_1, U_2, \dots, U_n اولین n رکورد بالا از توزیع نرمال باشند، آنگاه با استفاده از روش لوید و با در نظر گرفتن معیار کمترین توانهای دوم [۴]، بهترین برآوردگرهای خطی ناریب برای μ و σ عبارت اند از:

$$\mu^* = \sum_{i=1}^n a_i U_i \quad , \quad \sigma^* = \sum_{i=1}^n b_i U_i$$

که در آن بردارهای سطّری a و b به صورت زیر داده می‌شوند:

$$a = \frac{\alpha' B^{-1} \alpha' B^{-1} - \alpha' B^{-1} \alpha' B^{-1}}{(\alpha' B^{-1} \alpha)(\alpha' B^{-1}) - (\alpha' B^{-1})^2} \quad (19)$$

$$b = \frac{\alpha' B^{-1} \alpha' B^{-1} - \alpha' B^{-1} \alpha' B^{-1}}{(\alpha' B^{-1} \alpha)(\alpha' B^{-1}) - (\alpha' B^{-1})^2} \quad (20)$$

$$[-\log\{\Phi(x)\}]^{n-1} \frac{\phi(x)}{1-\Phi(x)} \times$$

$$[-\log\{\Phi(x)\} + \log\{\Phi(y)\}]^{n-m-1} \phi(y)$$

با در نظر گرفتن

$$\alpha_n = E(U_n) \quad (14)$$

$$\alpha_n^{(r)} = E(U_n^r), \quad \alpha_{m,n} = E(U_m U_n)$$

$$\beta_{n,n} = Var(U_n), \beta_{m,n} = Cov(U_m, U_n) \quad (15)$$

قضیه زیر را خواهیم داشت:

قضیه ۱- برای رکوردهای بالا از توزیع نرمال استاندارد داریم:

$$\alpha_{n-1, n} = \alpha_n^{(r)} - 1 ; \quad n \geq 2 \quad (16)$$

بوهان: از روابط ۱۲ و ۱۴ برای $n \geq 2$ داریم

$$\alpha_n^{(r)} = \frac{1}{(n-1)!} \int_{-\infty}^{\infty} x^r [-\log\{\Phi(x)\}]^{n-1} \phi(x) dx$$

از رابطه ۹ داریم:

$$\alpha_n^{(r)} = \frac{-1}{(n-1)!} \int_{-\infty}^{\infty} x [-\log\{\Phi(x)\}]^{n-1} d\phi(x)$$

با استفاده از تکنیک انتگرال گیری جزء به جزء می‌توانیم بنویسیم:

$$\alpha_n^{(r)} = \frac{1}{(n-1)!} \int_{-\infty}^{\infty} [-\log\{\Phi(x)\}]^{n-1} \phi(x) dx + \frac{1}{(n-1)!} \int_{-\infty}^{\infty} x [-\log\{\Phi(x)\}]^{n-1} \frac{\phi(x)}{1-\Phi(x)} dx$$

$$= 1 + \frac{1}{(n-1)!} \times$$

$$\int_{-\infty}^{\infty} x [-\log\{\Phi(x)\}]^{n-1} \frac{\phi(x)}{1-\Phi(x)} \phi(x) dx$$

$$U_1 = -0.412356, \quad U_2 = 0.251102,$$

$$U_3 = 0.569187, \quad U_4 = 0.689999$$

برای به دست آوردن درستمایی ماکسیمم پارامترهای توزیع نرمال، روش تکرار عددی نیوتون-رافسن را با فرض $\alpha' B^{-1} \alpha = 1$ طبق الگوریتم بخش ۳-۱ به کار برده‌ایم و نتایج زیر به دست آمده است:

$$\hat{\mu} = -0.645881 \approx -0.6, \quad \hat{\sigma} = 0.283291 \approx 0.4$$

بهترین برآوردگر خطی ناریب μ و σ طبق روابط زیر بخش ۳-۲ عبارت اند از:

$$\begin{aligned} \mu^* &= ((-0.412356) \times 0.7799) + (0.251102 \times 0.3152) \\ &\quad + (0.569187 \times 0.2073) + (0.689999 \times (-0.2025)) \\ &= -0.2016613264 \approx -0.2 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \sigma^* &= (-0.412356) \times (-0.4069) + (0.251102) \times \\ &\quad (-0.1460) + (0.569187) \times (0.0926) + \\ &\quad (0.689999) \times (-0.6454) = 0.5091454028 \approx 0.5 \end{aligned}$$

همچنین با توجه به جدول ۵ خطای استاندارد برآوردگرهای خطی ناریب عبارت اند از:

$$S.E(\mu^*) = \sqrt{0.91454028} \approx 0.496$$

$$S.E(\sigma^*) = \sqrt{0.91454028} \approx 0.24.$$

$$B = (\beta_{ij}); 1 \leq i \leq j \leq n$$

$$\alpha' = (\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_n), \quad 1' = (1, 1, \dots, 1)_{1 \times n}$$

واریانس و کواریانس برآوردگرهای بالا عبارت اند از:

$$\frac{Var(u^*)}{\sigma^2} = \frac{\alpha' B^{-1} \alpha}{(\alpha' B^{-1} \alpha)(1' B^{-1} 1) - (\alpha' B^{-1} 1)^2} \quad (21)$$

$$\frac{Var(\sigma^*)}{\sigma^2} = \frac{1' B^{-1} 1}{(\alpha' B^{-1} \alpha)(1' B^{-1} 1) - (\alpha' B^{-1} 1)^2} \quad (22)$$

$$\frac{Cov(\mu^*, \sigma^*)}{\sigma^2} = \frac{\alpha' B^{-1} 1}{(\alpha' B^{-1} \alpha)(1' B^{-1} 1) - (\alpha' B^{-1} 1)^2} \quad (23)$$

با استفاده از میانگین، واریانس و کواریانس داده شده در جدولهای ۱ و ۲ ضرایب a و b را با توجه به معادلهای (۱۹) و (۲۰) برای $n = 2, \dots, 10$ تعیین کرده و به ترتیب در جدولهای ۳ و ۴ می‌آوریم. همچنین مقادیر $Var(\mu^*)/\sigma^2$, $Var(\sigma^*)/\sigma^2$ و $Cov(\mu^*, \sigma^*)/\sigma^2$ را از معادلهای (۲۱)-۲۳) محاسبه کرده و در جدول ۵ آورده‌ایم.

۳-۳ مثال

دراین زیر بخش، به منظور استخراج رکوردهای توزیع نرمال استاندارد از بسته آماری Minitab R11 استفاده شده است که در این شبیه سازی ۴ رکورد به دست آمده است:

جدول ۱: میانگین رکوردهای بالا از توزیع $N(0, 1)$

n	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
μ_h	0.0000	0.9032	1.4990	1.9678	2.3367	2.14762	3.0339	3.3247	3.0942	3.841

